

В

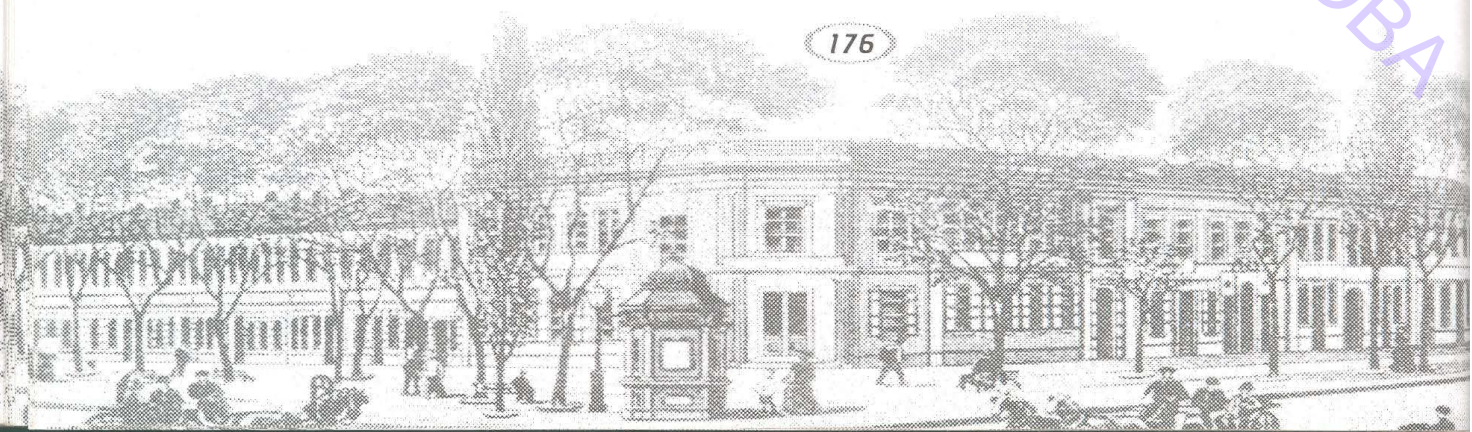
ВАЙНШТЕЙН

Осип Львович

Історик-медієвіст

О. Л. Вайнштейн народився 6 грудня 1894 р. в Бендерах у родині дрібного службовця банку. Його батьки належали до міщанського стану. Багато років наукової і педагогічної діяльності видатного вченого були пов'язані з Одесою та Одеським державним університетом. Як вказував він сам в автобіографії, з 1900 р. жив безвиїзно в Одесі. Тут у 1915 р. майбутній професор Одеського та Ленінградського університетів закінчив із золотою медаллю гімназію і вступив на історико-філологічний факультет Новоросійського університету.

Талановитий та ерудований студент швидко почав звертати на себе увагу в академічному середовищі своїми учбовими досягненнями. На третьому курсі він був відзначений золотою медаллю за роботу "Поча-

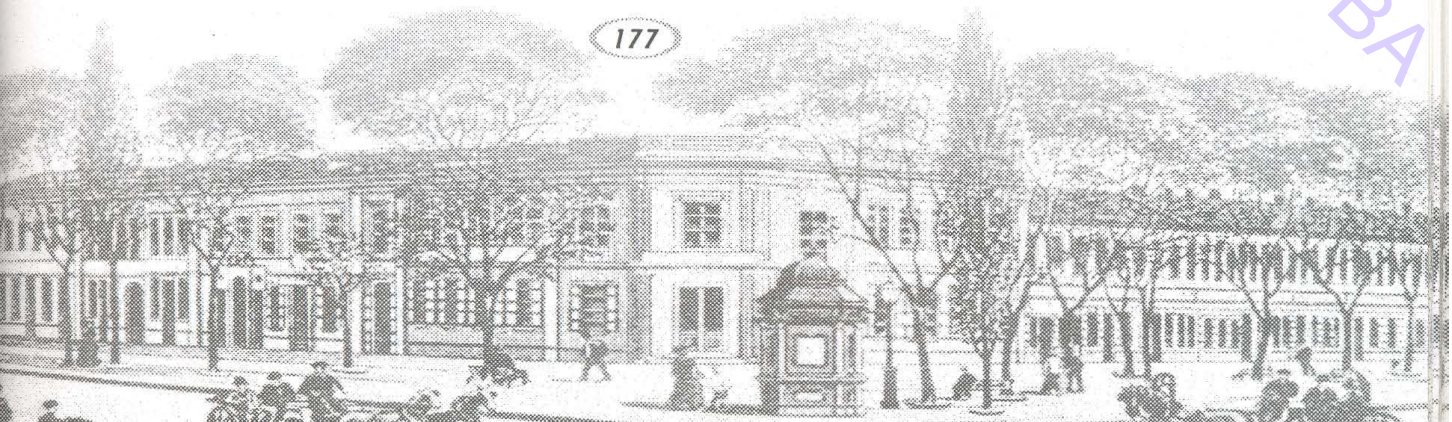
ток розколу у францісканському ордені”. Його науковим керівником був видатний вчений-історик Є. М. Щепкін.

У 1920—1922 рр. О. Л. Вайнштейн вчився в аспірантурі кафедри всесвітньої історії Новоросійського університету. З 1923 р. він приступив до викладання курсу лекцій з всесвітньої історії, працюючи викладачем в Інституті профосвіти (колишньому університеті) та ряді інших одеських вузів. У той же час він працював в Центральній науковій бібліотеці (університету) на посаді вченого секретаря, заступника директора, а в 1931—1933 рр. — її директора.

20—30-ті рр. стали періодом напруженої наукової роботи О. Л. Вайнштейна. Коло його наукових інтересів складали проблеми історії Італії в середні віки та історії Франції нового та новітнього часу. Використовуючи матеріали Воронцовського та Строганівського фондів Наукової бібліотеки ОДУ, а також бібліотек Парижу, де молодий вчений в серпні-листопаді 1927 р. був у науковому відрядженні, він уже в 20-ті роки опублікував ряд статей, присвячених аналізу творчості Вольтера, Ш. Фур'є, подій Великої Французької революції та Паризької комуни, історії середньовічної Флоренції. Зокрема в цей час вийшли з-під його пера “Очерки по истории эмиграции в эпоху Французской буржуазной революции”, які він створив на базі ретельного вивчення першоджерел.

Ця його перша монографія з'явилася в 1924 р. Всього за своє життя О. Л. Вайнштейн видав більше 150 друкованих робіт. Як справедливо зазначав у свій час близький друг Осипа Львовича відомий фахівець-новіст В. С. Алексеев-Попов, О. Л. Вайнштейн “був істориком рідкісного в наші дні широкого профілю”. Дійсно цінною властивістю робіт цього видатного вченого була багатоплановість, пов'язана з постійним інтересом його до методологічних аспектів історичної науки, її взаємозв'язків з історією філософії та громадської думки. Широта діапазону наукових інтересів завжди сполучалася у нього з рідкісною повнотою і глибиною вивчення джерел. Осип Львович зробив цінний внесок, зокрема, у вивчення цілого ряду проблем нової історії Франції періоду революції XVIII ст. та Паризької комуни, присвятивши цьому ряд своїх капітальних праць.

У 1928—1929 рр. О. Л. Вайнштейн брав активну участь в першому

Всесоюзному з'їзді істориків-марксистів, де виступив з доповіддю "Французькі купецькі колонії у Леванті". За своє життя він був учасником цілого ряду міжнародних конгресів і нарад істориків.

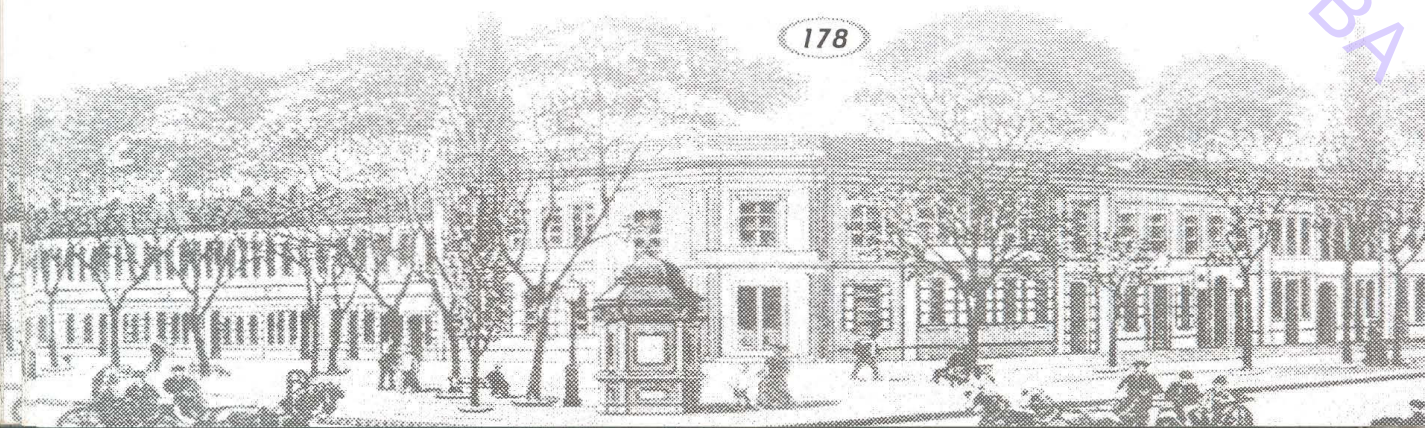
Активною була участь О. Л. Вайнштейна в роботі таких наукових товариств як Асоціація сходознавства (1927—1933), Комісія з історії історичних знань при АН СРСР (до 1947р.), Товариство істориків-марксистів (1926—1935).

У 1934 р. Атестаційна комісія Наркомпросу затвердила О. Л. Вайнштейна в званні професора. В ці роки професор О. Л. Вайнштейн проводив в Одесі велику громадську роботу, працюючи головою правління Будинку вчених (1932—1934), членом обласної Секції наукових працівників (1933—1935), членом обкому союзу працівників вищої школи (1934—1935).

У липні 1935 р. на запрошення Ленінградського університету О. Л. Вайнштейн очолив кафедру історії середніх віків. У той же час він стає керівником одного з відділів Інституту історії матеріальної культури АН СРСР, а також групи всесвітньої історії Ленінградського відділення Інституту історії АН СРСР. В цьому інституті О. Л. Вайнштейн працював до останніх днів свого життя. Він був також за сумісництвом директором Наукової бібліотеки ім. О. М. Горького, а також головою місцевому Ленінградського університету (1942—1944 рр.).

У 1938 р. без захисту О. Л. Вайнштейну було присуджено науковий ступінь кандидата історичних наук, а в 1940 р. він став доктором історичних наук. Як докторську дисертацію О. Л. Вайнштейн захистив свою працю "Историография истории средних веков в связи с развитием исторической мысли от начала средних веков до наших дней". На захисті його опонентами були відомі історики-академіки: Є. В. Тарле, Е. А. Космінський, професор С. Н. Палк, які дали високу оцінку праці вченого.

У цей час наукова активність О. Л. Вайнштейна остаточно зосередилася в галузі медієвістики. Здобутком наукової діяльності вченого в 30—50-ті рр. стало багато статей з історії середньовіччя в Німеччині, Італії, Франції, а також його фундаментальна монографія "Россия и Тридцатилетняя война" (М., 1949).

Багаторічні наукові зусилля вченого в галузі історіографії знайшли своє втілення в його фундаментальних монографіях післявоєнного часу: “Западноевропейская средневековая историография” (Л., 1964), “История советской медиевистики. 1917—1966” (Л., 1968), “Очерки развития буржуазной философии и методологии истории в XIX—XX вв.” (Л., 1979). Плідною була праця О. Л. Вайнштейна в творчих колективах таких відомих видань як “Всемирная история”, БСЭ, “Французский ежегодник”, де він був не тільки автором наукових матеріалів, але й висококваліфікованим редактором.

Осип Львович був знавцем кількох мов, ерудованим і талановитим лектором, прекрасним методистом, автором кількох підручників та учбово-методичних розробок з історії середніх віків. Праця професора О. Л. Вайнштейна була відзначена кількома державними нагородами СРСР: орденом “Знак пошани” (1944), медалями “За оборону Ленінграда” та “За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні” (1945).

О. Л. Вайнштейн був видатним вченим-істориком, який вніс гідний внесок у розвиток української і російської науки, душевною і чуйною людиною, добрим наставником студентської молоді. Серед сузір'я славетних діячів вітчизняної науки його ім'я по праву посідає визначне місце.

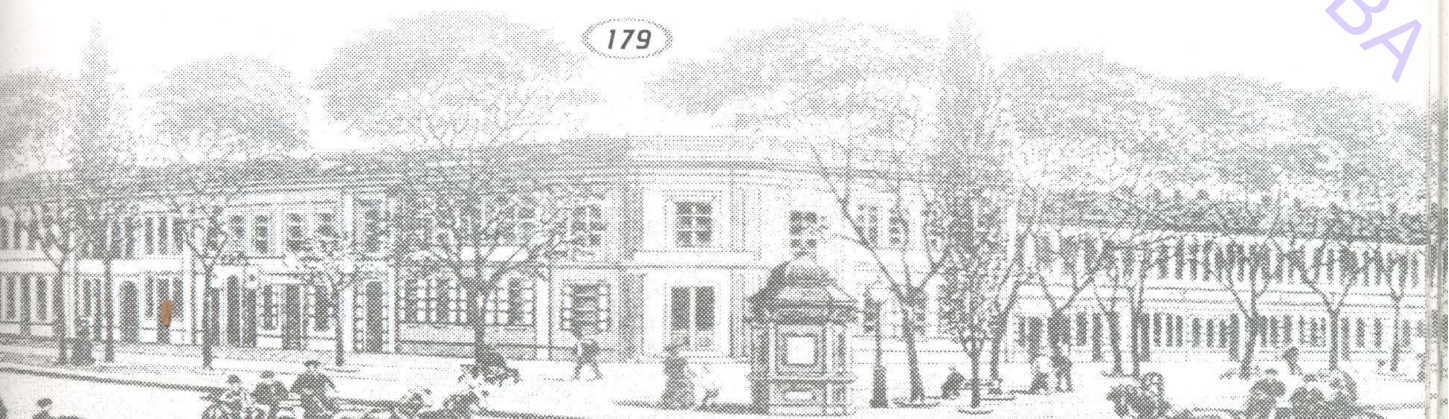
Помер О. Л. Вайнштейн 27 липня 1980 р.

Пр.:

Западноевропейская средневековая историография. — М.; Л.: Наука, 1964. — 483 с.; Историография истории средних веков в связи с развитием исторической мысли от начала средних веков до наших дней. — М.; Л.: Соцэкгиз, 1940. — 372 с.; История Парижской коммуны. — М., 1932. — 205 с.; История советской медиевистики, 1917-1966. — Л.: Наука, 1968. — 424 с.; Очерки по истории французской эмиграции в эпоху Великой революции. — Х.: Госиздат Украины, 1924. — 127 с.; Очерки развития буржуазной философии и методологии истории в XIX-XX вв. — Л.: Наука, 1979. — 270 с.; Россия и 30-летняя война 1618-1648 гг. — Л., 1947. — 216 с.

Літ.:

Наука и науч. работники СССР. — С. 54; К 70-летию О. Л. Вайнштейна // Ср. века. — 1965. — Вып. 22. — С. 259; Калущька Л. П., Фрідман Г. В. З історії радянської медієвістики // Вісн. Харків. ун-ту. Сер. Історія. — 1975. — Вип. 4, № 45. — С. 18-22; Осип Львович Вайнштейн: (Некролог) // Вопр. истории. — 1980. — № 12. — С.181; Алексеев-

Професори Одеського (Новоросійського) університету

Попов В. С. Осип Львович Вайнштейн: (Некролог) // Франц. ежегодник. 1980. — М., 1981. — С. 238-239; Осип Львович Вайнштейн: (Некролог) // Новая и новейш. история. — 1981. — № 2. — С. 56-57; Рамм Б. Я. Научная и общественная деятельность О. Л. Вайнштейна (1894-1980) // История и историки: Историогр. ежегодник, 1983. — М., 1987. — С. 258-270; Библиография трудов О. Л. Вайнштейна // Ср. века. — 1988. — Вып. 51. — С. 325-332; Боровой С. Я. Воспоминания. — М.; Иерусалим, 1993.

П. М. Тоцький